

PRZECIWLOTNICZA TARCZA UKRAINY [ANALIZA]

Ukraińska obrona przeciwlotnicza i przeciwrakietowa wchodzi w struktury Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Ukrainy. Do niedawna była chronicznie niedoinwestowana i zaniedbana, obecnie trwają próby zwiększenia jej efektywności bojowej. W przypadku ukraińskich sił przeciwlotniczych nie obyło się także bez strat – przepadły jednostki OPL stacjonujące na Krymie - dla Defence24.pl pisze Marcin Gawęda.

Obrona przeciwlotnicza i przeciwrakietowa SP SZU opiera się na kilku typach systemów zautomatyzowanego dowodzenia (automatyczne systemy dowodzenia ASD/ASU: Bajkał-1, Seneż-M, Poljana-D4) oraz dwóch typach efektorów – rodziny S-300 (S-300PT/PS/W1) oraz Buk-M1.

Podstawową jednostką wyższego szczebla jest brygada – brygada przeciwlotnicza lub brygada radiotechniczna – oraz pułki. W przypadku pułków, być może niedługo znikną jako samodzielne związki taktyczne, ponieważ w ukraińskiej literaturze teoretycznej wskazuje się, że podstawową jednostką taktyczną powinna być brygada złożona z mieszanych dywizjonów (w składzie jednego związku zarówno S-300, jak i Buk-M1).

Obecnie trwa proces przywrócenia/podtrzymania poszczególnym związkom taktycznym pełnej gotowości bojowej, co wiąże się m.in. z:

- przedłużaniem resursów pocisków rakietowych
- remontem elementów systemów rakietowych wraz z zamianą podzespołów na rodzime, produkcji ukraińskiej
- zwiększeniem ilości ćwiczeń poligonowych, wraz z ostrymi strzelaniami do powietrznych celów imitujących wrogie obiekty powietrzne
- zmianami strukturalnymi, które pozwolą bardziej efektywnie wykorzystywać operacyjnie posiadane siły i środki.

Systemy OPL SP SZU są mocno wyeksploatowane (najstarszy ok. 40 lat, najmłodszy ok. 20). Podstawowym problemem jest, oczywiście, stałe finansowanie pozwalające na utrzymanie potencjału OPL co najmniej do roku 2025. Według oficjalnych danych (analiza oficera z dowództwa SP SZU z maja 2017) średni remont obecnie przeszło ok. 65% systemów S-300 i 20% Buk-M1. Przykładowo, w 2016 r. odremontowane systemy S-300PS weszły na wyposażenie 160. Brygady z Obwodu Odeskiego. Remont prowadzony siłami państwowego „Ukroboronserwis” trwał pół roku i zakładał także wymianę agregatów i podzespołów z rosyjskich na ukraińskie.

Ukraińska wyrzutnia S-300P. Fot. Witalij/wikipedia.com/CC BY 3.0

Okolo roku 2025 możliwości eksploatacyjne systemów S-300 i Buk-M1 zaczną się kończyć, stąd konieczne będzie odnowienie parku OPL w oparciu o własne konstrukcje, ewentualnie o systemy zagraniczne.

Cechą charakterystyczną dla SZU są intensywne ćwiczenia, których skala jest zupełnie nieporównywalna do sytuacji sprzed 2014 r., kiedy de facto akceptowano postępujący stan degradacji własnej armii. W przypadku pododdziałów OPL SP SZU na rok 2017 zaplanowano ok. 50 większych poligonowych ćwiczeń taktycznych (z udziałem dowództw poszczególnych brygad, pułków i dywizjonów), 25 ćwiczeń taktycznych z bateriami rakietowymi Buk-M1 oraz 35 ćwiczeń z pododdziałami zabezpieczenia. Regularnie ćwiczą także pododdziały radiotechniczne i radiolokacyjne.

Na rodzimych poligonach prowadzone są strzelania z systemów S-300 i Buk-M1. Zakres dużych ćwiczeń wyższego szczebla jest szeroki, obejmuje on nie tylko same strzelania bojowe, ale także rozwinięcie jednostki (mobilizowane siły i środki), zmianę pozycji (marsz, rozwinięcie, manewr na pozycje zapasowe), maskowanie i obronę pozycji bojowych, a także pełen zakres zadań zabezpieczających (logistycznych) oraz sanitarno-medycznych i podobne.

Warto jeszcze zaznaczyć, że ćwiczenia odbywają się także nocą i są długotrwałe – przykładowo ćwiczenia dowództwa „Zachód” (pododdziały S-300 i Buk-M1) z czerwca 2016 r. trwały dwa tygodnie. W czasie poligonowych ćwiczeń w Obwodzie Chersońskim tylko 1 grudnia 2016 r. odpalono 16 rakiet (w większości lub wyłącznie z systemów S-300) w kierunku imitujących rakiety manewrujące bezałogowych celów powietrznych (WR-3 Riejs). Praktyczne i kontrolne ćwiczenia miały na celu nie tylko sprawdzenie stopnia wyszkolenia pododdziałów, ale także sprawdzenie jakości odnowionych pocisków rakietowych.

Poza pododdziałami Sił Powietrznych ochronę przeciwlotniczą uzupełnia także obrona przeciwlotnicza Wojsk Lądowych, która składa się z czterech samodzielnych pułków rakietowych i - przede wszystkim - dywizjonów i baterii przeciwlotniczych poszczególnych związków taktycznych SZU. Podstawowym oddziałem OPL WL w brygadach pancernych i zmechanizowanych jest dywizjon, natomiast znacznie

słabsza jest obrona przeciwlotnicza brygad aeromobilnych, gdzie są jedynie baterie przeciwlotnicze (z wyjątkiem 25. Brygady, gdzie jest etatowo dywizjon).

Na uzbrojeniu WL znajdują się raketowe systemy Osa-AKM i Strzała-10, artyleryjsko-raketowe Tunguski, przenośne naramienne Igła i Igła-1, lufowe Szyłki oraz ZU-23-2.

W wyniku aneksji Krymu ukraińska OPL poniosła znaczące straty – przepadły siły i środki kilku związków taktycznych. W składzie grupy taktycznej „Krym” na półwyspie stacjonowały jednostki przeciwlotnicze uzbrojone w systemy S-300 i Buk-M1 (brygada, pułk i grupa dywizjonów przeformowana z pułku): 174. Brygada (S-300PS), 55. pułk (Buk-M1) oraz grupa dywizjonów (były 50. pułk) operacyjnie podporządkowana 174. Brygadzie (S-300PS). Część personelu powróciła na Ukrainę, kontynuując służbę w innych pododdziałach OPL, ale sprzęt przepadł (inna sprawa, że np. systemy S-300 na Krymie były w kiepskim stanie technicznym).

Ukraińska wyrzutnia 9K37 Buk. Fot. Olena Vashchenko/wikipedia.com/CC BY 3.0

Na marginesie warto zaznaczyć, że czasami można natknąć się na informacje, iż na Krymie stacjonował 174. pułk, a nie brygada o tymże numerze, oraz 50. pułk, który już wówczas formalnie nie istniał. Nieścisłości biorą się zapewne z faktu, iż zaraz przed aneksją doszło do restrukturyzacji jednostek OPL na Krymie. I tak 174. Brygada (w 2004 r. przeformowana w pułk) w grudniu 2014 r. została ponownie rozwinięta w brygadę, a 50. pułk (S-300PS) został przeformowany w grupę dywizjonów 174. Brygady. Formalnie 174. Brygada (dowództwo w Sewastopolu) i 55. pułk (Eupatoria) rozformowano w 2014 r.

Skoro mowa o stratach OPL, warto wspomnieć, że już w latach poprzednich kurczył się stan OPL SP SZU, przy czym nie chodzi o rozformowywanie związków taktycznych wyposażonych w wycofywane rodzaje sprzętu (S-200, S-75, S-125), ale także te operacyjne, jak Buk-M1. Przykładowo w 2012 r. rozformowane zostały dwa związki taktyczne wyższego szczebla: 137. Brygada (S-300W1) oraz 108. pułk (Buk-M1).

Aneks

Ukraińskie jednostki OPL SP SZU w służbie:

- 96. Przeciwlotnicza Brygada Rakietowa (75R6 S-300PS)
- 138. Przeciwlotnicza Brygada Rakietowa (75R6 S-300PS, 70R6 S-300PT)
- 160. Przeciwlotnicza Brygada Rakietowa (75R6 S-300PS)
- 208. Przeciwlotnicza Brygada Rakietowa (75R6 S-300PS, 70R6 S-300PT)

- 11. Przeciwlotniczy Pułk Rakietowy (9K37 Buk-M1)
- 156. Przeciwlotniczy Pułk Rakietowy (9K37 Buk-M1)
- 201. Przeciwlotniczy Pułk Rakietowy (75R6 S-300PS, 9K81 S-300W1)
- 223. Przeciwlotniczy Pułk Rakietowy (9K37 Buk-M1)
- 301. Przeciwlotniczy Pułk Rakietowy (75R6 S-300PS)
- 540. Przeciwlotniczy Pułk Rakietowy (75R6 S-300PS, 70R6 S-300PT)

I jako pododdziały samodzielne:

- 3020. grupa przeciwlotniczych dywizjonów rakietowych (70R6 S-300PT)